

Vilhelm Hartnack: *Madeira, Landeskunde einer Insel.* (16×24 cm, 198 Sider, 31 Gengivelser af Fotografier, 14 skematiske Figurer og Tekstkort, 1 Oversigtskort med Højdekurver). Beiheft zum 47—48 Jahrbuch der Pommerschen Geogr. Gesellschaft. Greifswald 1930.

Forfatteren har opholdt sig paa Madeira nogle Maaneder i Foraaet 1928, og efter et saa kort Ophold kan man jo ikke vente betydelige Resultater af selvstændige Studier i Naturen, Opholdet paa Stedet har mere været af Værdi ved den kritiske Gennemgang af Litteraturen, og Bogen er da ogsaa væsentlig baseret paa denne. Litteraturlisten omfatter 423 Værker og er allerede ved sin Righoldighed af meget stor Værdi for den, der vil skaffe sig Underretning om Øens Natur og Befolkning, og den omfatter, saa vidt det kan ses, alt, hvad der er skrevet af nogen Interesse, ogsaa Arbejder, som er skrevet paa portugisisk og tildels udkommet i lidet tilgængelige Tidsskrifter. Bogen indeholder mange værdifulde Oplysninger, som netop er hentede fra portugisiske Kilder, kun vilde det have gjort et smukt Indtryk, om den ikke havde været saa fuld af Stavefej! i de portugisiske Ord. Ud fra dette store litterære Materiale er Landets geografiske Forhold gjort til Genstand for en meget alsidig Behandling. Der findes Afsnit om geologiske Forhold, Terræn, Klima, Jordbund (herunder Referat af meget interessante Jordbundsanalyser), Plante- og Dyreverden (for Planterverdens Vedkommende væsentlig følgende min Fremstilling). Herefter kommer det andet Hovedafsnit om Befolkning og Erhverv. En Omtale af Folkekaraktæren er jo altid en vanskelig Sag og afhænger af Iagttagerens personlige Skøn saa vel som af hans mere eller mindre intime Kendskab til det Folk, han vil bedømme. Forf. tager først Afstand fra den Beskyldning mod Dovenskab, som saa ofte rettes mod Sydeuropæere. Den skyldes, at de tilbringer deres Fritid ude. Man ser dem sove til Middag paa Fortovene, men man ser ikke, hvorledes de er ved deres Arbejde ved det første svage Dagsskær om Morgen, naar den nordevropæiske Dommer endnu har mange Timers Søvn tilgode. Forf. klager derimod over den madeiriensiske Almues overdrevne Nydelse af Rom og mener, at den er undergravende for Folkets Sundhed. Der findes i Virkeligheden, navnlig i Funchal, en Del drikfældige Personer, men ganske anderledes er Forholdet med Almuen paa Landet. Naar man i Maaneder har levet sammen med Mænd af Almuen, kan man kun nære den største Beundring for deres Ædruelighed og Nøjsomhed i enhver Retning, og for, hvad Forf. ikke omtaler, deres Godhed, Hjælpsomhed og Ærlighed. Man maa kun forundres over, at Havnebyens Befolkning ikke i langt højere Grad er blevet fordærvet af de fremmede, og navnlig af

Englændernes vanvittige Ødslen med Penge. Herefter følger Gennemgang af Erhvervene: Landbrug, Fiskeri, Industri, Handel og Samfærdselsmidler i vid Udstrækning, bygget baade paa tyske Konsularberetninger og paa portugisisk Materiale. Fremstillingen er ganske overvejende klar og god. Hist og her kan man naturligvis have et og andet at indvende, saaledes paa p. 64, naar Korkegen nævnes som Eksempel paa en Plante, der er beskyttet mod for stærk Fordampning ved et tykt Korklag. Korkegen er nemlig ikke vildtvoksende paa Madeira, og er ikke i stor Udstrækning plantet i Haverne. P. 73 siges, at Drageblodstræet kun eksisterer i faa Eksemplarer, der fremvises som Kuriositeter. Det findes dog i mange Haver, og endnu for faa Aar siden stod paa en utilgængelig Klippe paa Cabo Garajão et Eksempel, som paa Grund af sit Voksested var udelukket fra at være plantet eller saaet af Mennesker. Jeg antager, at det staar der endnu. Der kunde nævnes flere lignende Smaating, men de forandrer ikke i nævneværdig Grad Bogens Værdi som en fyldig, let læselig og god Fremstilling af Madeiras Natur, Folk og Erhvervsforhold.

M. Vahl.

Louis Baudin: L'Empire socialiste des Inka. Université de Paris. Travaux et mémoires de l'institut d'ethnologie. V. (27×18 cm. 294 sider. 4 kârt). Institut d'ethnologie. Paris 1928.

Da Inca-Riget i Peru faldt for for Pizarro's stormløb, afsluttedes en udvikling, som hverken i Amerika eller andetsteds finder sin mage. Mens den egentlige folkekultur holdt sig og til dels er bevaret til vore dage, gik hele den højere kultur til grunde i løbet af forbavsende kort tid, således at den nu kun kendes dels fra arkæologiske undersøgelser, dels fra opdagelsestidens literære mindesmærker. Men medens de første for en stor del er foretaget ved kysten og viser os tilstande, der er betydeligt ældre end Inca-riiget, beskriver de sidste fortrinsvis højlandet og dets Institutioner. Disse var imidlertid også så egenartede, at en fremstilling og analyse af dem har fristet adskillige forfattere. Vi behøver kun at minde om Cunow, Trimborn og Means, til hvilke altså nu Baudin slutter sig.

Den egentlige Inca-kultur hørte hjemme i bjærglandet, hvor den var baseret på et intensivt agerbrug, hvis minder i form af storartede vandledninger, kunstigt terrasserede marker o. l. den dag i dag vækker udelt beundring. Riget strakte sig fra det nuværende Ecuadors nordgrænse til langt sydpå i Chile og holdtes sammen af et glimrende vejnet, der utvivlsomt stod betydeligt over, hvad der på opdagelsens tid kendtes her i Europa. En streng standsdeling, kulminerende i et i hvert fald så godt som enevældigt kongedømme, og